

РЕШЕНИЕ

№ 6412

гр. София, 05.11.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 5 състав,
в публично заседание на 14.10.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Владимир Николов

при участието на секретаря Мая Георгиева и при участието на прокурора Кирил Димитров, като разгледа дело номер **6889** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди /ЗОДОВ/.
Образувано е по искова молба на А. Ц. П., ЕГН [ЕГН], [населено място], чрез адв. К. Ч., срещу Българска народна банка, като се предявява искова претенция за обезщетение в размер на 8 627,97 лв., представляващи законна лихва за периода от 30. 06. 2014 г. до 04. 12. 2014 г. за забавено изплащане на сумата от 196 000 лв., представляваща гарантиран размер на вложенията ѝ в [фирма] / [фирма]/.
С исковата молба и уточняващата я писмена молба се излагат твърдения, че ищцата е претърпяла имуществени вреди в горепосочените размери вследствие от незаконосъобразното бездействие на БНБ да извърши констатация по чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО за неналични депозити, за да се задейства процедурата за изплащане на гарантираните влогове, във връзка с което депозитът ѝ в [фирма] е изплатен със закъснение. Твърди се, че констатация за неналичност на депозитите в [фирма] е следвало да бъде направена от БНБ още на 20. 06. 2014 г. в съответствие с посочената разпоредба при наличието на данни за липса на ликвидност на банката, което именно е мотивирало поставянето ѝ под специален надзор. Излагат се подробни аргументи относно противоречието на националното позитивно право с Директива 94 / 19 / ЕО, която има директен ефект и е следвало да бъде приложена вместо националните правни норми, които ѝ противоречат. Ищцата моли да бъде уважен искът и да бъде осъден ответникът да заплати обезщетение в горепосочения размер,

ведно със сторените разноси по делото.

В съдебно заседание ищцата не се явява, представлява се от адв. Ч., който поддържа исковата претенция. Претендира разноси по делото. Прави възражение за прекомерност на претендираното от ответника адвокатско възнаграждение.

Ответникът – Българска народна банка /БНБ/, оспорва иска като недопустим, неоснователен и недоказан с аргументи, изложени в писмен отговор на исковата молба, поддържани в представени писмени бележки.

Относно недопустимостта на иска се възражава, че соченото от ищцата бездействие е такова за неизпълнение на правно, а не фактическо действие, поради което на основание чл. 204, ал. 1 АПК следва да бъде отменен отказът за издаване на акта за обявяване на неналични депозити като задължителна процесуална предпоставка за предявяване на иска. Счита, че действащото към исковия период законодателство – национално и европейско, не възлагат задължения на БНБ да обявява неналичност на депозити, поради което липсва законоустановено задължение, съответно и компетентност на ответника за това. Поддържа се, че гарантираните депозити се изплащат от ФГВБ, а не от БНБ, която няма такива правомощия, съответно няма пасивна процесуална легитимация в производството по иска.

За неоснователността на иска ответникът се позовава на липсата на национална правна норма, която да предоставя компетентност на БНБ да издава актове, с които да обявява неналичност на влогове, като цитира съдебна практика на СЕС по дело C-571 / 16 в смисъл, че компетентният орган следва да бъде определен от държавите-членки. Поддържа се, че към исковия период не е действал редът по Директива 94/ 19/ ЕО и Директива 2009 / 14 / ЕО поради липса на транспониране в националното право, което е направено едва през август 2015 г., както и че нито Директивата, нито националното право определят компетентния орган, който да обяви неналичността на депозитите, поради което липсва нормативно установено задължение на БНБ, което да не е било изпълнено.

Ответникът поддържа, че не са налице и доказани вреди от ищцата под формата на претърпени загуби или пропуснати ползи, още повече че банката е начислявала възнаградителна лихва през целия период до изплащане на депозитите ѝ, като лихвените проценти са съпоставими с тези на останалите банки в страната, поради което са недоказани пропуснати ползи. Освен това твърди, че не била отправила покана до Фонда или [фирма] да ѝ заплати сумата по влоговете, за да възникне задължение за лихва за забава, като се позовава на чл. 86, ал. 1 ЗЗД. Развиват се аргументи, че преди 25. 07. 2014 г. не е било възможно изплащането на гарантираните депозити по причина, че съгласно чл. 23, ал. 5 от ЗГВБ /отм./ се предвижда 20-дневен срок за това от датата на решението на БНБ за отнемане на лиценза на банката, което е сторено на 06. 11. 2014 г. и съответно това е датата, на която БНБ е издала единствения възможен спрямо компетентността ѝ акт за стартиране на изплащането от ФГВБ. Оспорва се и наличието на причинно-следствена връзка поради това, че съгласно приложимото българско и европейско законодателство изплащането на гарантирания размер на депозитите от ФГВБ е обусловено от действията и платежоспособността на последния, което обстоятелство прекъсва пряката причинна връзка с претендираното незаконосъобразно поведение на БНБ.

Ответникът се представлява в съдебно заседание от адв. В., която поддържа становището за недопустимост и неоснователност на иска с аргументи, подробно изложени в писмения отговор на исковата молба и развити в представени писмени

бележки. Претендира разноски по делото по представен списък по чл. 80 от ГПК – адвокатско възнаграждение и платен депозит за вещо лице.

Прокурор от Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност на иска. Счита, че не са доказани незаконосъобразни действия на служителите на БНБ.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-ГРАД след като обсъди доводите на страните и прецени представените по делото доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

Установява се, че е сключен договор за преференциален безсрочен депозит № 56026 от 19. 08. 2009 г. между [фирма] / [фирма]/ и А. Ц. П. /като депозант/ за неопределен срок, с който е открита сметка на ищцата в банката във валута /щатски долари/. С анекс № 79264 от 04. 04. 2012 г. е открита банкова сметка на П. в [фирма] в евро при условията на преференциален безсрочен депозит. С анекс № 56026 от 04. 11. 2014 г. е открита банкова сметка на П. в [фирма] в щатски долари за съхранение на пари при условията на преференциален безсрочен депозит. С анекс № 79619 от 04. 11. 2014 г. е открита банкова сметка на П. в [фирма] в лева за съхранение на пари при условията на преференциален безсрочен депозит „Плюс“. Съгласно уговореното с анексите сумите по банковите сметки са защитени от Фонда за гарантиране на влоговете в банките в размер от 196 000 лв. съгласно Закона за гарантиране на влоговете в банките.

По делото са представени копия на банкови извлечения от сметките на ищцата за период 01. 11. 2014 г. – 22. 04. 2015 г. Съгласно представено по делото копие на банково извлечение от сметката на ищцата в щатски долари към 06. 11. 2014 г. салдото по сметката е било 104 934,72 щ.д. /с осчетоводено олихвяване към тази дата/, като на същата дата средства на стойност 78 223,06 щ.д. са прехвърлени към ФГВБ. По сметката в евро салдото към 06. 11. 2014 г. е било 36 501,09 евро /с олихвяване/, на която дата са прехвърлени към ФГВБ 27 209,56 евро. По сметката в лева салдото към 06. 11. 2014 г. е 25 102,25 лв. /олихвяване/, от които 18 712,35 лв. са прехвърлени към ФГВБ на същата дата.

Видно от Протокол № 11 от 20. 06. 2014 г. на заседание на Управителния съвет /УС/ на БНБ е подложено на гласуване прилагането на надзорна мярка спрямо [фирма] по получено писмено уведомление от ръководството на [фирма], с което е предоставена информация за засилено теглене на средства от сметки на клиенти на банката, считано от 12. 06. 2014 г., във връзка с което има риск от изчерпване на ликвидността и преустановяване на разплащанията, както и на всички видове банкови операции. С оглед на това на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/, УС на БНБ е приел Решение № 73, изм. и допълнено с Решение № 74/22.06.2014 г., с което [фирма] е поставена под специален надзор за срок от три месеца. За срок от три месеца е спряно изпълнението на всички задължения на [фирма], дейността на [фирма] е ограничена, като е забранено извършването на всички дейности съгласно банковата лицензия; отстранени са от длъжност членовете на УС и членовете на НС на [фирма], назначени са квестори. В мотивите на решението е посочено, че към 11:58 часа на 20. 06. 2014 г. по сметката на [фирма] в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237 773 лв. при наредени чакащи плащания за над 38 млн. лв. Посочено е още че към 11:50 часа на 20. 06. 2014 г. по сметката на [фирма] в оперирания от БНБ модул на националния системен компонент TARGET 2 – В. към Европейската система за трансгранични разплащания TARGET 2 салдото е в размер на 21 672 094

евро. При тези данни изпълнителните директори на [фирма] с горепосоченото писмо уведомили БНБ, че в най-близко време наличните средства на банката по сметки и в брой няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката, както и че към 11:45 часа на 20. 06. 2014 г. банката е преустановило разплащанията и всички други банкови операции в С.. В Решение № 73 на УС на БНБ е посочено, че ликвидните активи на банката към 20. 06. 2014 г. не са достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост.

На 30. 06. 2014 г. УС на БНБ приема решение № 82 да бъдат намалени лихвените проценти по депозитите на [фирма] до средния пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути съобразно приложение към решението.

На 31. 07. 2014 г. УС на БНБ приема решение № 94, с което приема доклад за текущото състояние на [фирма], представен от квесторите и на основание чл. 107, ал. 3 от ЗКИ издава задължителни предписания на квесторите, между които следните: да създадат специален екип, който в срок до 15. 09. 2014 г. да организира подготовката на кредитните досиета за целите на одиторската оценка и да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите, включително и за предприемане на необходимите действия спрямо длъжници, които не осигуряват редовно обслужване на своите задължения към банката; да сключат допълнителни договори с одиторски фирми за цялостна оценка на активите на банката, която да бъде осъществена в срок до 20 .10. 2014 г.

Представено е копие на писмо от 01. 08. 2014 г. от представляващ Европейската комисия, с което се изразява становище, че следва бързо да се намери решение на създалата се „изключително тревожна“ ситуация с [фирма] и да се осигури защита на вложителите и достъпа им до техните депозити. Направена е следната констатация с оглед на това, че повече от 30 дни вложителите в банката имат пълна липса на достъп до депозитите си - „дискрецията, с която разполагат компетентните органи в това отношение, съществува в определени граници /цитира се чл. 10, пар. 1, във вр. с чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 1994/2009/, които според информацията... изглежда са надхвърлени“.

Въпреки това на 16. 09. 2014 г. УС на БНБ взема решение № 114 за удължаване срока на специален надзор над [фирма] с още два месеца, съответно до 20 ноември 2014 г., с мотиви, че не са отпаднали основанията за това – [фирма] няма достатъчна ликвидност да изпълнява задълженията си към вложителите, и указва на квесторите най-късно до 20. 10. 2014 г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на банката, извършена от трите одиторски компании, посочени в мотивите на решението, както и до 31. 10. 2014 г. да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на [фирма] на база изготвената пълна оценка на активите и след извършване на съответните счетоводни операции въз основа на нея.

Съгласно съобщение на Европейската комисия от 25. 09. 2014 г. на л. 93 се открива процедура за нарушение срещу Република България за неправилно транспониране на член 1, параграф 3 и чл. 10, параграф 1 от Директива 94 / 19 / ЕО, както и за неспазване на принципа за свободно движение на капитали съгласно чл. 63 от ДФЕС. В същото е посочено, че са нарушени горните разпоредби и че „неналичността на депозитите е достатъчна, за да се задейства схемата за гарантиране на депозити“, а „в разглеждания случай депозитите са неналични от три месеца“. Също така сочи се, че „съгласно общите принципи на правото на ЕС националните органи са длъжни да прилагат Директивата дори при наличието на противоречащи разпоредби в

националното право“.

В този смисъл е изпратена препоръка към БНБ и ФГВБ от Европейския банков орган от 17. 10. 2014 г., съгласно която с преустановяване на всички задължения на [фирма] и ТБ [фирма] от 20. 06. 2014 г. БНБ е направила депозитите неналични по смисъла на чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО при вземането на решение по чл. 115, ал. 1 от ЗКИ на основание чл. 115, ал. 2, т. 2 и 3 ЗКИ. В тази връзка е представена разпечатка на прессъобщение на БНБ от 22. 10. 2014 г., съгласно което националното законодателство предвижда изплащане на депозитите от ФГВБ единствено след отнемане на лиценза на банката, като не предвижда правомощие на БНБ или друг държавен орган да обяви неналичност на депозити по причина, че чл. 1, пар. 3 буква „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО не е въведена в българското законодателство. От друга страна, се сочи, че това може да бъде направено единствено от българския парламент. Съобщението завършва с уверението, че препоръките, издавани от ЕБО нямат задължителен и правно обвързващ характер.

С Решение № 138 от 06. 11. 2014 г., на основание чл. 103, ал. 1, т. 1 от ЗКИ, вр. чл. 62, буква „а“ и чл. 63, буква „в“ от Регламент /ЕС/ № 575/2013, чл. 103, ал. 2, т. 25, чл. 103, ал. 4 и чл. 151, ал. 1 - 3 от ЗКИ, УС на БНБ отнема лиценза за извършване на банкова дейност на [фирма]. Съгласно същото решение на основание чл. 9, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност /З./ следва да бъде подадено искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма] и да бъде уведомен на основание чл. 9, ал. 6 от З. Фондът за гарантиране на влоговете в банките за подаденото искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма], с цел извършване на подготвителни действия за назначаване на синдик. Изложени са мотиви, че въз основа на представените на 01. 11. 2014 г. финансови и надзорни отчети на [фирма] към 30. 09. 2014 г. УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на банката в размер на минус 3 745 313 хил. лева, определен съгласно Регламент /ЕС/ № 575/2013 г., както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно същия.

С Решение № 664 / 22. 04. 2015 г. на Софийски градски съд по т. д. № 7549 / 2014 г. е обявена неплатежоспособността на [фирма] с начална дата 06. 11. 2014 г. С решение № 1443 / 03. 07. 2015 г. по т. д. № 2216 / 2015 г., Софийският апелативен съд е отменил Решение № 664 / 22. 04. 2015 г. на СГС в частта относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за такава 20. 06. 2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на [фирма] не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети към 30. 09. 2014 г., а е било факт преди този момент.

С решение № 61 от 18. 11. 2014 г. на УС на ФГВБ е приет проектът на тристранния договор между ФГВБ, квесторите на [фирма] и обслужващите банки; определени са девет обслужващи банки и начална дата за изплащане на гарантираните влогове в [фирма] – 04. 12. 2014 г.

Видно от извлечение от интернет-страницата на ФГВБ същият започва изплащане на гарантираните размери на влоговете на вложителите в [фирма] чрез клоновата мрежа на 9 банки на 04. 12. 2014 г.

По делото е представено фотокопие на молба за предявяване на вземане от 17. 06. 2015 г. от А. П. до синдиките на [фирма] за предявяване на вземанията на ищцата от [фирма] в производството по несъстоятелност. В същото се заявява, че на 19. 06. 2014 г., тоест преди поставяне на банката под специален надзор, е отправено от ищцата

искане за преводно нареждане във валута, което неоснователно е отказано от банката. Съгласно представено по делото писмо-удостоверение от [фирма] от 25. 05. 2021 г. на 06. 11. 2014 г. за А. П. е изпратена информация към ФГВБ за изплащане на сумата от 196 000 лв., представляваща главница и лихви, като не може да се установи каква част представлява главница и каква лихви. Вземането на ищцата над този размер е включено под № 332 в списъка по чл. 66, ал. 7, т. 1 от З. на приетите от синдика на [фирма] вземания, по които не са направени възражения. Съгласно предоставената информация, суми от вземането са включени в Първа и Втора частична сметка за разпределение и са изплатени на ищцата. Сума, включена в Четвърта частична разпределителна сметка, няма информация да е изплатена към 18. 05. 20121 г. Не е изплатена цялата сума по влоговете на ищцата, предявена в производството по несъстоятелност на [фирма].

По делото е назначена съдебно-счетоводна експертиза /ССЧЕ/, заключението на която е прието от страните без оспорване и се кредитира от съда като компетентно изготвено и обективно, доколкото няма основания да се смята, че вещото лице е заинтересовано от изхода на делото. Заключение то дава пълен, точен и обоснован отговор на поставените въпроси, основан на анализ на представените по делото доказателства. От същото се установява, че сумата от 196 000 лв., която е изплатена от ФГВБ, включва главница и лихви към 06. 11. 2014 г. Вещото лице е направило изчисления, че законната лихва върху сумата от 196 000 лв. за периода 25. 07. 2014 г. – 06. 11. 2014 г. е в размер 5 733,82 лв. Направени са изчисления какъв е размерът на договорната лихва, която е начислена върху влоговете на ищцата до гарантирания им размер към 06. 11. 2014 г., по всяка от сметките за различни периоди. Направените констатации са неотнормими към изчисления размер на законната лихва върху сумата от 196 000 лв., доколкото имат характер на уговорено възнаграждение за внесените в банката средства и не се припокриват с обезщетителния характер на мораторната лихва, който е използван от ищцата за измерител на претърпените от нея вреди. Поради това същите няма да бъдат възпроизвеждани в настоящите мотиви.

При така установените факти, АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-ГРАД обосновава следните правни изводи:

По допустимостта на иска:

Във връзка с позоваването на изтекла 3-годишна погасителна давност по отношение на претендираното обезщетение, следва да бъде отговорено какъв е характерът на същото. Предвидената в чл. 111, б. „в“ от ЗЗД 3-годишна погасителна давност касае вземанията за наем, за лихви и за други периодични плащания. В случая въз основа на обстоятелствата, заявени с исковата молба, следва извод, че вредите, които ищцата претендира да са настъпили, са в резултат от незаконосъобразно бездействие на администрацията, тоест техният характер е произведен на деликтната отговорност по чл. 45 и сл. от ЗЗД. Макар за измерител на вредите да е приета законната мораторна лихва, това не променя характера на претенцията на обезщетение, поради което в случая не е приложима 3-годишна погасителна давност, а общата такава, уредена в чл. 110 ЗЗД, от 5 години. Видно от датата на подаване на исковата молба – 19. 06. 2019 г., исковата претенция за периода 30. 06. 2014 г. – 04. 12. 2014 г. не е погасена по давност.

В тази връзка съдът съобразява т. 4 от диспозитива на Тълкувателно решение № 3 от 22. 04. 2005 г. по тълк.гр.дело № 3 от 2004 г. на ОСГТК на ВКС, съгласно която „при незаконни актове на администрацията началният момент на забавата и съответно на

дължимостта на законната лихва върху сумата на обезщетението, както и началният момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане е влизане в сила на решението, с което се отменят унищожаемите административни актове, при нищожните - това е моментът на тяхното издаване, а *за незаконни действия или бездействия на административните органи - от момента на преустановяването им*“, в частта относно незаконни бездействия на администрацията. В настоящия случай действието, което е следвало да бъде извършено, както се твърди с исковата молба – да бъдат обявени за неналични депозитите, безспорно е извършено с приемане на решение от Об. 11. 2014 г. за отнемане на лиценза на [фирма] поради неплатежоспособност, следователно това е началната дата на погасителния давностен срок за предявяване на исковите, а крайната, на която изтича давността, е Об. 11. 2019 г. Исковата молба е подадена на 19. 06. 2019 г. Следователно, исковата молба е подадена, преди да изтече предвидената в чл. 110 ЗЗД 5-годишна погасителна давност за предявяване на исковата претенция.

Доводът, че искът е недопустим като предявен преди да е изпълнена задължителната процесуална предпоставка по чл. 204, ал. 1 АПК – а именно да е отменен отказът да бъде издаден сочения в исковата молба акт за обявяване на депозитите в [фирма] за неналични, не се споделя от настоящия съдебен състав. Действително, актът, с който следва да бъде извършено това, не е фактическо действие, а правно такова. Той обаче няма характеристиките на индивидуален административен акт по чл. 21, ал. 1 АПК, както поддържа ответникът. Съгласно последната норма „индивидуален административен акт е изричното волеизявление или изразеното с действие или бездействие волеизявление на административен орган или на друг овластен със закон за това орган или организация, лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги, с което се създават права или задължения или непосредствено се засягат права, свободи или законни интереси на отделни граждани или организации, както и отказът да се издаде такъв акт“. В случая не може да се говори за отказ да бъде издаден административен акт /който също е административен акт/, тъй като липсва искане от страна на ищцата за издаването му. С оглед изложената фактическа обстановка и релевираните с исковата молба доводи актът е следвало да бъде издаден по инициатива на органа в предвидения в чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО срок при положително установяване на посочените в разпоредбата условия. С оглед на това производството по издаването му следва да се образува по почин на органа и сезиране с искане от частноправни субекти или други органи не е необходимо. Неизпълнението на нормативно установено задължение на органа не е отказ да се издаде административен акт, поради което и правилно искът е обоснован с незаконосъобразното бездействие на ответника, и като такъв е допустим на основание чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ, във вр. с 203, ал. 1 АПК. Съгласно чл. 204, ал. 4 АПК съдът преценява законосъобразността/незаконосъобразността на бездействието при преценката за основателност на иска и предявяването му не е поставено в зависимост от изпълнение на абсолютна положителна процесуална предпоставка като тази по чл. 204, ал. 1 АПК.

По възраженията за ненадлежна легитимация на ответника в процеса и предвид това, че същите са релевираны и във връзка с наличието на незаконосъобразно бездействие, следва да бъдат обсъдени по-долу в изложението.

По основателността на иска:

Исковата претенция е насочена срещу БНБ на основание чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ. Фактическият състав на отговорността на държавата за вреди включва няколко елемента, които следва да бъдат установени кумулативно за уважаване на иска, а именно - претърпени вреди, незаконосъобразно действие или бездействие на орган на държавна власт или длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, както и пряка причинно-следствена връзка между вредите и поведението на администрацията.

Съгласно заявеното с исковата молба ищцата е претърпяла имуществени вреди, възникнали в резултат от забавеното изплащане на сумата от 196 000 лв. от Фонда за гарантиране на влоговете в банките /ФГВБ/ в резултат от незаконосъобразно /в нарушение на нормативни актове на ЕС с директен ефект/ бездействие на БНБ да обяви депозитите в [фирма] за неналични и да започне изплащане от Фонда за гарантиране на влоговете в банките /ФГВБ/ съобразно със сроковете предвидени в Директива 94 / 19 / ЕО, изменена с Директива 2009 / 14 / ЕО.

Искът с основание претърпени вреди от граждани в резултат от незаконосъобразна административна дейност е допустим с оглед предвидената в чл. 7 от КРБ отговорност на държавата, намерила конкретна уредба в чл. 203 и сл. от АПК и в Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Същата е производна на деликтната такава, но е обективна и за уважаване на иска е достатъчно да бъде доказано от ищеца, че е претърпял вреди, техния размер и причинно-следствената им връзка с незаконосъобразни действия/бездействия на държавни органи и длъжностни лица.

Възможност за обезщетяване на вредите, нанесени на граждани от държавни органи при нарушаване на правото на ЕС, е предвидена в европейското законодателство. Съгласно чл. 4, § 3 от Договора за Европейския съюз по силата на принципа на лоялното сътрудничество Съюзът и държавите членки, при пълно взаимно зачитане, си съдействат при изпълнението на задачите, произтичащи от Договорите. Държавите-членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнение на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза, съдействат на Съюза при изпълнението на неговите задачи и се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Съюза. Цитираната разпоредба на ДЕС не регламентира иска за ангажиране отговорността на държавата за нарушаване на правото на ЕС, но материалноправните му предпоставки са изведени ясно в практиката на СЕС, който приема, че принципът на извъндоговорната отговорност на държавите-членки за нарушение на правото на ЕС е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът.

Правото на ЕС не предвижда процесуалните правила и компетентния национален съд за разглеждане на такива спорове, а предоставя това правомощие на държавите-членки в съответствие с принципа на процесуална автономия, ограничени от принципите на равностойност и ефективност. Правото на достъп до съд и на ефективна съдебна защита са закрепени в чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, приложим по отношение на споровете, свързани с правния порядък на Съюза. Макар определянето на компетентните юрисдикции и на процесуалния ред за предявяване на иск за отговорност на държавата на основание нарушение на правото на Съюза да попада в обхвата на процесуалната автономия на държавите членки, те са длъжни да отстранят по реда на националното право

последниците от причинените от държавата вреди, при това при спазване на принципите на ефективност, налагащ националните процесуални правила да гарантират ефективна защита на предоставените от общностното право права, и на равностойност, изискващ националното право да предостави на всеки основан на общностна разпореда иск процесуално третиране, което да е поне толкова благоприятно, колкото е благоприятно третирането, предвидено за сходни иски, основани на вътрешното право.

Правото на ЕС предвижда също, че задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаването му от държава-членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите. Изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на правото на ЕС, принципно не трябва да се различават от тези, които уреждат отговорността на Съюза, при сравними обстоятелства.

В мотивите на решение на СЕС по дело C-571 / 2016 г. /т. 92 - 94/ е посочено, че „съгласно постоянната съдебна практика принципът на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, е присъщ на системата на договорите, на които се основава Съюзът /решение от 26 януари 2010 г., Т. U. у S. G., C-118/08, EU:C:2010:39, т. 29 и цитираната съдебна практика/. Така всяка от държавите членки е длъжна да се увери, че частноправните субекти ще бъдат обезщетени за вредите, които им причинява неспазването на правото на Съюза, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава членка носи отговорност за поправянето на вредите /решение от 25 ноември 2010 г., ФуЯ, C-429/09, EU:C:2010:717, т. 46 и цитираната съдебна практика/. Освен това, що се отнася до условията за ангажиране на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, Съдът многократно е приемал, че *увредените частноправни субекти имат право на обезщетение при наличието на три условия, а именно предмет на нарушената правна норма на Съюза да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда* /решение от 28 юли 2016 г., Томблъовб, C-168/15, EU:C:2016:602, т. 22 и цитираната съдебна практика/“.

Не се споделя от съда становището на ответника, че искът е неоснователен предвид задължителното тълкуване, дадено с т. 1 от диспозитива на решение от 25. 03. 2021 г. по C-501 / 18, а именно: „Член 7, параграф 6 от Директива 94 / 19 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009 / 14 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година, трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до размера, определен в член 7, параграф 1а от тази директива, изменена с Директива 2009 / 14, след като компетентният национален орган установи неналичността на държаните от съответната кредитна институция депозити в съответствие с член 1, точка 3, подточка

і) от посочената директива, изменена с Директива 2009 / 14, поради което член 7, параграф 6 от същата директива, изменена с Директива 2009 / 14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични.“. Така постановеното от СЕС не обуславя извод за липса на правна възможност за вложителите да претендират обезщетение за вреди, причинени поради забавено изплащане на гарантирания размер от депозитите им. Съобразно т. 58 от решението, целите, преследвани с Директива 94 / 19 / ЕО, в който контекст се вписва член 7, параграф 6 от нея, следва, че предвиденото в тази разпоредба „право на компенсация“, чиито размер е определен в член 7, параграф 1а, а условията на изплащане — уточнени в член 10, параграф 1 от тази директива, се отнася единствено до вземането от схемата за гарантиране на депозитите, на надлежно проверените вземания на вложителите, когато компетентните органи са установили в съответствие с член 1, точка 3, подточка і) от Директива 94/19 неналичността на депозитите, държани от съответната кредитна институция. Следователно, СЕС тълкува по категоричен начин приложението на член 7, параграф 6 от Директива 94 / 19, но не отрича правото на вложителите на обезщетение за реално настъпили вреди в резултат на забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите. Напротив, съгласно т. 97 от същото решение, *при всички положения фактът, че не е установена неналичността на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка і) от Директива 94/19, може да представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и да позволи ангажирането на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза*, като Съдът се позовава на решението по дело С -571 / 16, т. 115. В решение по дело С-571 / 16 /т.117/ и в решение по дело С-501 / 18 /т. 63/ СЕС последователно постановява, че *чл. 1, пар. 3, б. і) от Директива 94 / 19 е норма с директен ефект и нарушението ѝ може да обоснове ангажиране на отговорността на държавата за вреди от неизпълнението ѝ*. Така и според т. 86 от решение по дело С-501 / 18, член 1, пар. 3, б. і) от Директива 94 / 19 — освен че има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят права, които да позволят на вложителите да предявяват обезщетителни иски за вредите от забавеното изплащане на техните депозити в нарушение на тази разпоредба — налага на компетентния орган по смисъла на член 4, пар. 2, б. ііі) от Регламент № 1093 / 2010 безусловно и достатъчно точно задължение. Противното становище противоречи на чл. 4, §3 ДЕС, както и на принципа на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът, съгласно практиката на СЕС, в т.ч. и съгласно т. 113 от решението по дело 501 / 18.

Относно твърдението за нарушение на правото на ЕС:

Действащото към иския период национално законодателство предвижда, че изплащане на суми от ФГВБ започва не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на БНБ за отнемане на лицензията за банкова дейност на търговската банка – чл. 23, ал. 5 от Закона за гарантиране на влоговете в банките /отм./.

В Директива 94 / 19 / ЕО е предвиден ред за гарантиране на депозитите на вложителите в търговски банки до размер от 100 000 евро /съгласно чл. 7/, в чл. 10 е предвиден редът за изплащане на сумите по схемите за гарантиране на депозити.

Съгласно чл. 10, пар. 1 от Директива 94 / 19 / ЕО, изм. с чл. 1, пар. 6 от Директива 2009 / 14 / ЕО, като предвижда, че „схемите за гарантиране на депозити трябва да са в състояние да изплащат надлежно проверените искания на вложителите по отношение на неналични депозити в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършат установяване, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка i), или съдебният орган постанови решение, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка ii). Този срок включва събирането и предоставянето на точни данни относно вложителите и депозитите, които са необходими за проверка на исканията. При изключителни обстоятелства дадена схема за гарантиране на депозити може да се обърне към компетентните органи за удължаване на срока. Такова удължаване не надвишава 10 работни дни“.

Легална дефиниция на понятието „неналичен депозит“ се намира в чл.1, пар. 3 от Директивата, съгласно който това е депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Чл. 1, пар. 3, подточка „i“, ал. 2 предвижда, че при установяването на обстоятелства, обуславящи неналичността на депозити, „компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми“.

Действително в националната правна уредба липсва аналогична разпоредба. Директива 94 / 14 / ЕО, изменена с Директива 2009 / 19 / ЕО не са транспонирани в националното законодателство към исковия период. Законът за гарантиране на влоговете в банките, с който е транспонирана Директива 2014 / 49 / ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно схемите за гарантиране на депозити, е обн. в ДВ. бр.62 от 14 август 2015 г., влязъл в сила на 14. 08. 2015 г.

В действащото към исковия период законодателство – Закон за гарантиране на влоговете в банките от 1998 г., обн. ДВ. бр.49 от 29 април 1998г., в чл. 23 е разписан редът за изплащане на суми по гарантираните влогове, като единствената предвидена предпоставка, представляваща основание за започване на тази процедура, е отнемане на издадената лицензия на банката за банкова дейност – „фондът изплаща задължения на съответната банка към нейни вложители до гарантираните размери, когато Българската народна банка е отнела издадената лицензия за банкова дейност на търговската банка“. Основанието – установяване от компетентния орган, че влоговете са неналични по смисъла на чл. 1, пар. 3, подточка „i“ от Директива 94 / 14 / ЕО е въведено за пръв път с приемане на горепосочения Закон за гарантиране на влоговете в банките, обн. ДВ. бр.62 от 14 август 2015 г., влязъл в сила на 14. 08. 2015 г.

Във връзка със спора по делото следва да бъде съобразено, че даденото от СЕС тълкуване на разпоредбите на член 1, пар. 3 и член 10, параграф 1 от Директива 94 / 19 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009 / 14 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г., е в смисъл, че не се допуска, от една страна, национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на

депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. На следващо място, прието е, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждана от други актове, като решението на Българската народна банка, с което „Корпоративна търговска банка“ е поставена под специален надзор, нито презумирана въз основа на обстоятелства като тези в главното производство. Изложени са мотиви, че с цел банкова сигурност и защита на вложителите за това следва да бъде издаден нарочен акт, който изрично и ясно да обявява депозитите за неналични, така че това да бъде известно на вложителите и да се задейства процедурата по чл. 10, пар. 1 от Директива 94 / 19 / ЕО. Съгласно изложеното е безспорно, че е налице противоречие между националната и европейската уредба на условията за изплащане на гарантирания размер на влоговете в банките.

В тази връзка с диспозитива на Решение от 04. 10. 2018 г. на СЕС по дело С-571 / 16 в т. 4 и т. 5 съдът приема следното: „Член 1, точка 3, подточка „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО, изменена с Директива 2009/14, има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявяват искове за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите. Запитващата юрисдикция е тази, която трябва да провери, от една страна, дали фактът, че неналичността на депозитите не е установена в срока от пет работни дни, предвиден в тази разпоредба, въпреки че са били изпълнени ясно посочените в същата условия, съставлява, при обстоятелствата в главното производство, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на Съюза, и от друга страна, дали съществува пряка причинно-следствена връзка между това нарушение и вредите, претърпени от вложител като г-н Н. К.“.

В тази връзка следва да бъде отбелязано, че от т.49, т.50 и т.51 на решението по дело С-571/16 на СЕС и от текста на чл.1, точка 3, подточка i), първа алинея от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това член 1, точка 3, подточка i), втора алинея уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това „колкото е възможно по-скоро“ и „не по-късно от пет работни дни, след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми“. Изрично е посочено, че изискуемият от чл.1, § 3, подточка i), ал.2 от Директива 94 / 19 / ЕО срок от 5 работни дни съгласно решение на СЕС по дело С-571 / 16 е императивен и никаква възможност за отклоняване от него не е предвидена, с оглед изискването за бързина, както и че този срок не може да бъде обвързан с неплатежоспособността на банковата институция или с отнемането на банковия ѝ лиценз, от една страна, и от друга – не е допустимо отклонение от него с аргумент, че кредитната институция следва да бъде поставена под специален надзор.

По делото е безспорно, че с Решение № 73 от 20. 06. 2014 г. [фирма] е поставена под

специален надзор поради това, че „ликвидните активи на банката към 20. 06. 2014 г. не са достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост“ и поради „неспособността да се справят с възникналата ситуация“. Съгласно мотивите на решението към тази дата БНБ е направила констатация, че [фирма] изглежда неспособна за момента по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплаща дължимите и изискуеми депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи, т.е. направила е констатацията, че депозитите са неналични по смисъла на чл.1, пар.3, подточка i) от Директива 94 / 19. Следователно, още към 20. 06. 2014 г. БНБ е получила необходимата информация, въз основа на която е направила извод, че финансовото състояние на банката е такова, че в близко време няма да може да изпълнява задълженията си към вложителите. Нещо повече, на същата дата са спрени всички плащания и банкови операции, което обстоятелство е достатъчно да бъде направен извод, че банката не е в състояние да изпълнява задълженията си към вложителите, което покрива дефиницията за „неналични депозити“. С оглед на това следвало е компетентният орган да задейства механизма по чл. 1, пар. 3, б. „i“ и да обяви депозитите в [фирма] за неналични в 5-дневен срок /броим в работни дни/ със съответните последици. Този срок изтича на 27. 06. 2014 г. включително /петък/. Следователно, считано от 30. 06. 2014 г. е следвало да влезе в сила производство по чл. 10, пар. 1 от Директивата за изплащане на сумите по депозитите от Фонда за гарантиране на влоговете в банките. Съгласно последната разпоредба „схемите за гарантиране на депозити трябва да са в състояние да изплащат надлежно проверените искания на вложителите по отношение на неналични депозити в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършат установяване, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка i), или съдебният орган постанови решение, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка ii). Този срок включва събирането и предоставянето на точни данни относно вложителите и депозитите, които са необходими за проверка на исканията“. С оглед на фактите по делото, срокът изтича на 25. 07. 2014 г. и изплащането от Фонда е следвало да започне.

С оглед задължителната и директно приложима в Република България разпоредба на чл. 1, параграф 3, б. „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 /Директивата/ БНБ в качеството си на надзорен по отношение на [фирма] орган е дължал активно действие, изразяващо се в преценка и обявяване на депозитите в [фирма] за „неналични депозити“, от който момент текал и императивните срокове, разписани в Директивата, за изплащането им в гарантираните от същата размери. В случая е налице незаконосъобразно бездействие да се изпълни дефинирано в норма на ЕС с пряко приложение и ползващата се с директен ефект - чл. 1, параграф 3, подточка „i“ от Директивата, задължение на БНБ по обявяване неналичност на депозитите в [фирма]. Още на 20. 06. 2014г. /датата, на която БНБ е поставила [фирма] под специален надзор/ ответникът се позовава на изчерпване на ликвидните средства на „Корпоративна търговска банка“, т.е. още на тази дата БНБ е следвало да обяви неналичност на депозитите. Следва да бъде подчертано, че именно това е и обявената дата на неплатежоспособността на [фирма] съгласно горепосоченото решение на Софийския апелативен съд.

Във връзка с горното съдът съобразява приетото с т. 2 от диспозитива на решение на СЕС по дело С-571 / 16, съгласно който „член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността

на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждана от други актове, като решението на Българската народна банка, с което Корпоративна търговска банка е поставена под специален надзор, нито презумирана въз основа на обстоятелства като тези в главното производство“. С оглед на това компетентният национален орган дължи активно поведение – издаване на изричен акт, с който да бъде обявена неналичността на депозитите в банката.

С оглед на изложеното при констатираното противоречие между националната уредба относно условията на изплащане на гарантирания размер на депозитите в банки и предвидения такъв в Директива 94 / 19 / ЕО, изм. с Директива 2009 / 14 / ЕО, компетентният национален орган е следвало да приложи втория.

Поради изложеното съдът намира за безспорно нарушението на чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 94 / 19/ ЕО, изразяващо се в неизпълнение на задължението на БНБ да издаде в срок до 5 работни дни, считано от датата на установяване на съответните гореописани обстоятелства, изричен акт за обявяване на депозитите в [фирма] за неналични.

В тази връзка съдът съобразява и т. 97 от мотивите на решение по дело C-571 / 16, съгласно който „що се отнася до директния ефект на член 1, точка 3, подточка „i“ от Директива 94 / 19, макар съдебната практика да не поставя такова условие за ангажиране на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза (вж. по аналогия решение от 5 март 1996 г., В. du рксheur и F., C- 46/93 и C- 48/93, EU:C:1996:79, т. 21 и 22), запитващата юрисдикция все пак уточнява, че ако посочената разпоредба има директен ефект, БНБ е нарушила правото на Съюза, като не е приложила тази разпоредба вместо националните разпоредби за транспониране на Директива 94 / 19. В това отношение е важно да се припомни, че във всички случаи, когато от гледна точка на съдържанието си разпоредбите на директива са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат да се позовават на тях пред националните юрисдикции срещу държавата членка, ако тя не е транспонирала в срок директивата в националното право или ако я е транспонирала неправилно (решение от 25 юни 2015 г., Indpliš ir investicijš draudimas и Nemanųnas, C- 671/13, EU:C:2015:418, т. 57).

Както се сочи в т. 99 и 100 от мотивите на същото решение, „вярно е, че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 оставя на държавите членки свобода на преценка във връзка с определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозити, а на последния — свобода на преценка във връзка с определянето на финансовото положение на съответната кредитна институция. Въпреки това, като посочва, че компетентният орган трябва да установи, че депозитите са неналични, колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като се е уверил за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми, тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, чието спазване БНБ, като орган, определен да установява неналичността на депозитите, е трябвало да осигури в рамките на своите правомощия“. „Това тълкуване не променя факта, че органът, който е нарушил правото на Съюза, се определя от националните съдилища при спазване на правото на съответната държава членка“ – т. 101.

Правомощието по чл.1 пар. 3, б. i) от Директивата е възложено на „съответния

компетентен орган“ на държавата-членка. Съгласно мотивите на Решение на СЕС от 04. 10. 2018 г. по дело С-571 / 2016 г.

В тази връзка и с оглед възражението на ответника, че не е надлежно легитимирана ответна страна по иска, по делото следва да бъде установено на кой национален орган с оглед функциите му позитивното национално право към исковия период възлага правомощието по чл. 1, пар. 3, подточка „и“ от Директива 94 / 19 / ЕО.

В настоящия случай съгласно националната нормативна уредба това е именно БНБ, макар същата да е независим орган. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, § 1, т.40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25. 06. 2013 г. Тя е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната, с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите – чл.2, ал.6 ЗБНБ, за което разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции и правомощия спрямо кредитните институции, регламентирани в ЗКИ, включително да извършва проверки, да изисква представянето на документи с оглед контрола по спазване на изискванията за упражняване на банкова дейност и прилагане на различни мерки в зависимост от направените констатации, в т.ч. да издава и отнема лиценз на банките.

Освен това съгласно уредбата на гарантиране на влоговете в ЗГВБ, включително към исковия период, БНБ има множество контролни и решаващи функции по отношение на вноските на банките във фонда, както и санкциониращи /чл. 19 от ЗГВБ отм. – „В случай, че банка в срок 3 месеца не плати изискуема вноска или дължими лихви по чл. 15, ал. 3 или чл. 16, ал. 6, управителният съвет на фонда уведомява Българската народна банка за предприемане на мерки по Закона за кредитните институции“/. Съгласно чл. 2, ал. 7 от ЗГВБ /отм./ „фондът извършва регулярно тестове на системата за гарантиране на влоговете, както и в случай на уведомяване от страна на Българската народна банка за проблем в банка, който би могъл да доведе до задействане на системата за гарантиране на влоговете“. Този текст пряко реферира към задължението на БНБ да следи за обстоятелства, които могат да доведат до задействане на системата за гарантиране на влоговете, каквото е неналичността на депозитите. С оглед на това е неоснователно възражението, че не е установено такова задължение в тежест на БНБ, както и че то е следвало да бъде изпълнено от фонда. Видно е, че БНБ следва да следи за обстоятелства, които биха поставили в риск банковата система и интересите на вложителите. Именно затова с последвалите законодателни промени на БНБ се възлага правомощието по чл. 20, ал. 1, т. 2 от Закона за гарантиране на влоговете в банките да обявява неналичността на депозити.

Правомощията на БНБ са право и задължение за извършване на определени действия и издаване на актове с оглед функциите ѝ по осъществяване на надзор над търговските банки и поддържане на стабилността на банковата система /чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от ЗКИ/. С оглед на това и във връзка с разписаната в чл. 10, пар. 1 от Директива 94 / 19 / ЕО процедура БНБ има задължение да установи и обяви неналичността на депозитите при наличие на обстоятелствата по чл. 1, пар. 3, б. „и“ от Директива 94 / 19 / ЕО, за да се пристъпи към изплащането им от схемите за гарантиране на влоговете в банките.

Съгласно т. 105 – 108 от мотивите на горепосоченото решение на СЕС „що се отнася до условието за наличие на достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза, следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда такова нарушение предполага

явно и значително неспазване от държавата членка на границите, които са наложени на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са по-конкретно степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (вж. в този смисъл решение от 5 март 1996 г., *V. du rckcheur* и *F.*, С- 46/93 и С- 48/93, EU:C:1996:79, т. 56). В случая е важно да се подчертае, че макар по силата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 БНБ да разполага с определена свобода на преценка, за да установи дали депозитите в кредитна институция са неналични, тази свобода на преценка се упражнява в определена рамка. Всъщност член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 ясно уточнява при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите. Следователно, ако условията, посочени в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 са изпълнени, компетентният национален орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични“.

В случая нормата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94 / 19 е достатъчно ясна и предписва определен императивен срок, който не е спазен, въпреки наличието на достатъчно информация, представена на БНБ, за да вземе решение за обявяване на неналичността на депозитите и въпреки направената с Решение № 73 / 20. 06. 2014 г. на УС безспорна констатация, че [фирма] поради финансовото си състояние е в невъзможност да изпълнява задълженията си по депозитите на вложителите и да изплаща изискуемите такива. Наред с това до БНБ са отправени указания от ЕК и ЕБО за осигуряване на достъп на вложителите в банката до депозитите им, с изрично и ясно позоваване на нарушените разпоредби. Въпреки това последните не са приложени от ответника с мотиви, че не са въведени в националното законодателство. Това е довело до липса на достъп на вложителите до депозитите им за период многократно надхвърлящ посочения в нормата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94 / 19 5-дневен срок – продължил над 5 месеца. С оглед на това съдът намира нарушението на правото на ЕС за съществено, поради което представлява основание за ангажиране на отговорността на държавата, чрез БНБ.

Тук следва да бъде посочено, че съгласно т. 5, подточка втора от диспозитива на решение по дело С-501 / 18 на СЕС, правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган.

По твърдението за претърпени имуществени вреди:

Вредата за ищцата в случая се изразява в пропуснатата полза от невъзможността за ползване на паричния капитал от 196 000 лева. Вредите са резултат от задължение на държавен орган, което не е изпълнено в срока, предвиден в чл. 1, пар. 3, б. „i“ от

Директивата. При неизпълнение на парично задължение кредиторът винаги има право на обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата – чл. 86 ЗЗД, която се явява универсален измерител на претърпяната вреда от закъснялото изпълнение. Законната лихва се дължи на кредитора, без да се изисква от него да доказва, че действително е претърпял вреда в този размер. Това принципно законово положение не се влияе от обстоятелството, че по вземането към „К.“ е начислявана договорна лихва и част от нея е изплатена от Фонда за гарантиране на влоговете, поради характера на претенцията на обезщетение. Исковата претенция е за обезщетение за претърпени вреди, а не за лихви, дължими на договорно основание. Макар размерът на претендираното обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то не е лихва. Следва да бъде посочено, че съгласно чл. 84, ал. 1 от ЗЗД „когато денят за изпълнение на задължението е определен, длъжникът изпада в забава след изтичането му“, а в случаите на непозволено увреждане длъжникът се смята в забава и без покана. С оглед на това е ирелевантно дали ищцата е поканила Фонда или [фирма] да изплати гарантирания размер на депозитите й.

В тази връзка в съображения 8 и 9 от Директивата е посочено, че за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата им. От друга страна, с т. 4 от диспозитива на решение по дело С-501 / 18 е прието, че „член 2, седмо тире от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че мярката за временно преустановяване на плащанията, прилагана от национална централна банка спрямо кредитна институция като оздравителна мярка, имаща за цел да запази или възстанови финансовото състояние на тази кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в упражняването на правото на собственост на вложителите в посочената кредитна институция, ако не зачита основното съдържание на това право и ако предвид непосредствения риск от финансови загуби, на който вложителите биха били изложени в случай на обявяването на кредитната институция в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки биха позволили постигането на същите резултати, което запитващата юрисдикция следва да провери.

С оглед на обстоятелството, че ищцата не е имала възможност да се ползва от сумата по депозита, безспорно е претърпяла вреда в размера на законната лихва за времето, през което незаконосъобразно е ограничен достъпът до депозита й.

Относно наличието на причинно-следствена връзка:

Доказан е и третият елемент от фактическия състав на отговорността на държавата, а именно пряката причинно-следствена връзка между претърпените от ищцата вреди и незаконосъобразното бездействие на ответника. Ищцата е имала парично вземане в гарантиран размер за неналичния си депозит, чиято изискуемост е зависела от решението на БНБ за установяване неналичността на депозитите в [фирма]. Вярно е, че гарантирания размер на депозитите се изплаща от ФГВБ след прието решение за това. Същото обаче е обусловено от обявяване неналичността на депозитите, което е правопораждащият факт, създаващ задължението на ФГВБ да открие процедурата по чл. 10 от Директивата и да извърши плащанията към вложителите. Бездействието на

ответника в този смисъл представлява пречка за задействане на процедурата. Ако беше обявена неналичността в предвидения 5-дневен срок, нямаше да бъде лишена ищцата от средствата си по влоговете за повече от 5 месеца. Следователно, забавата на БНБ да установи неналичността на депозитите в [фирма] е единствената и непосредствена причина за закъснялото изплащане на вземанията на вложителите в [фирма] до гарантирания им размер, и за претърпените вреди, които не биха били понесени от ищцата, ако ответникът беше спазил разписания в чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директивата срок.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл. 1, пар. 3, буква „i“ от Директива 94 / 19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, считано от 20. 06. 2014 г. /датата на Решение № 73 на УС за поставянето на [фирма] под специален надзор/ изтича на 27. 06. 2014 г. – петък. Следователно от 30. 06. 2014 г. БНБ е в неизпълнение на задължението си по посочената разпоредба. Изискуемостта на вземането настъпва обаче при условията на чл. 10, пар. 1 от Директивата – а именно в срок от 20 работни дни, считано от датата на обявяване на неналичността на депозитите, когато ФГВБ следва да започне изплащането им. В случая датата, на която е следвало да започне изплащането, включително на депозита на ищцата до гарантирания размер от 196 000 лв., е 26. 07. 2014 г. – денят, следващ последния ден от срока по чл. 10, пар. 1 от Директивата /25. 07. 2014 г./. С оглед на това от 26. 07. 2014 г. е налице неизпълнение на задължението за изплащане на посочената сума, следователно, тази дата съвпада с началото на периода, в който вземането на ищцата е станало изискуемо. За да възникне правото на обезщетение, следва да е настъпила и вредата, която е резултат от вредоносното бездействие, следователно право на обезщетение в случая възниква от 26. 07. 2014 г., когато задължението е просрочено, съответно ищцата търпи вреди в резултат от това. Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето от БНБ на 06. 11. 2014 г. с решението за отнемане на лиценза на банката и е стартирана процедурата по компенсиране по чл. 10 от Директива 94 / 19. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за този период до датата на изплащане на депозита искът е неоснователен. В заключение, периодът, за който се дължи обезщетение по исковата молба, е 25. 07. 2014 г. -06. 11. 2014 г.

Съгласно заключението на назначената по делото експертиза размерът на законната лихва за периода от 25. 07. 2014 г. до 06. 11. 2014 г. е 5 733.82 лв. По гореизложените съображения до този размер искът следва да бъде уважен като основателен, а в останалата част – да бъде отхвърлен като неоснователен и недоказан.

По разноските в производството:

В съответствие с нормата на чл. 81 ГПК съдът следва да се произнесе по претенциите на страните за присъждане на разноски:

Ищцата е заявила претенция за присъждане на разноски, но не е представила списък на разноските, както и доказателства за заплащане на адвокатско възнаграждение, като няма представен и договор за правна помощ. С оглед на това следва да бъде уважена единствено претенцията ѝ за държавна такса в размер на 10 лв.

Основателно е искането на ответника за присъждане на сторените по делото разноски, обосновано с нормата на чл. 10, ал. 4 ЗОДОВ /Нова – ДВ, бр. 94 от 2019 г., в сила от 03. 12. 2019 г./. Съгласно § 6, ал.1 от ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ /ДВ, бр. 94 от 2019 г./, който предвижда приложение на закона за иски молби, подадени след влизането му

в сила. Разгледаният в настоящото производство иск е предявен на 19. 06. 2019 г. Следва да бъде съобразено обаче Определение № 2/20.04.21 г., постановено от първа и втора колегия на ВАС и ОСС на ГК от ВКС по т.д. № 1/19 г., с което е отклонено искането на главния прокурор на Република България за приемане на съвместно тълкувателно постановление от Общото събрание на съдиите от ГК на ВКС и Първа и Втора колегия на ВАС по следния въпрос „В хипотезите на чл. 10, ал. 2, респ. на чл. 10, ал. 3 ЗОДОВ дължи ли ищецът разноски за юрисконсултско възнаграждение, когато юридическото лице - ответник по иска съгласно чл. 205 АПК е представлявано в съдебното производство от юрисконсулт?“. Съгласно мотивите на определението „същото следва да е разрешението и за заварените дела с оглед вече изразената ясна воля на законодателя по този въпрос, а и за да се избегне занаяпред различно третиране на сходни положения, различаващи се единствено по време. След влизане в сила на чл. 10, ал. 4 ЗОДОВ поставеният по тълкувателното дело въпрос се явява "неуреден въпрос" по смисъла на § 1 от ПЗР на ЗОДОВ за заварените дела и по силата на тази препращаща разпоредба приложение по тях следва да намерят нормите на чл. 78, ал. 3 и ал. 8 ГПК, които са идентични по смисъл с новото законодателно разрешение в чл. 10, ал. 4 ЗОДОВ“.

В тази връзка и с оглед изхода на производството пред първоинстанционния съд, на БНБ се следват разноски за адвокатска защита, пропорционално на отхвърлената част на иска, като се вземе предвид и възражението за прекомерност, направено от процесуалния представител на ищцата. Възражението е основателно. Минималният размер на адвокатското възнаграждение, изчислен съгласно чл. 8, ал. 1, т. 3 от Наредбата № 1 от 09. 07. 2004 г. на ВАС, за защитата по предявения иск е в размер на 761,40 лева. Договореният и заплатен от БНБ адвокатски хонорар за първоинстанционното съдебно производство е 1560 лева /с ДДС/. Предвид това, че делото не се отличава с фактическа сложност, а от правна страна е налице съдебна практика, включително на СЕС, която дава отговор на спорни по делото въпроси, платеното от ответника адвокатско възнаграждение се явява прекомерно според настоящия съдебен състав. С оглед на това следва да му бъде присъдено адвокатско възнаграждение в минимален размер /761,40 лв./ и депозит за вещо лице /488 лв./, пропорционално на отхвърлената част на иска .

Така мотивиран, Административен съд София-град, I-во отделение – 5 състав:

Р Е Ш И :

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на А. Ц. П., ЕГН [ЕГН], [населено място], обезщетение за имуществени вреди в размер на **5 733.82 лв.** /пет хиляди седемстотин тридесет и три лева и осемдесет и две стотинки/, претърпени в периода от 25. 07. 2014 г. до 06. 11. 2014 г., в резултат на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма], в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, като **ОТХВЪРЛЯ** иска в останалата част, за разликата над 5 733.82 лв. до 8 627, 96 лв.

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на А. Ц. П., ЕГН [ЕГН], [населено място], разноски по делото в размер на 10 /десет/ лв.

ОСЪЖДА А. Ц. П., ЕГН [ЕГН], [населено място], да заплати на Българска народна банка разноски по делото в размер на 419,10 лева /четирисотин и деветнадесет лева и десет стотинки/.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване с касационна жалба пред Върховен административен съд на Република България, в 14-дневен срок от съобщението.

СЪДИЯ: